

การอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ (อสร.)

เทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

(เทศบาลเมืองภูเก็ตได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลนครภูเก็ต เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2547)

ศูนย์บริการสาธารณสุขในสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ต ได้ดำเนินโครงการการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับเยาวชน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่เป็นเพียงการให้ความรู้เฉพาะนักเรียนบางกลุ่มและไม่มีการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพที่เชื่อมโยงกัน ระหว่างนักเรียน โรงเรียน และครอบครัว ดังนั้น เทศบาลจึงมีแนวคิดที่จะจัดทำโครงการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพควบคู่กัน เพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณสุขแก่นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และให้นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ให้สามารถดูแลสุขภาพของตนเอง และสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพไปสู่เพื่อนๆ และครอบครัวต่อไป

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2547

อำเภอ: เมืองภูเก็ต

จังหวัด: ภูเก็ต

ประชากร: 75,523 คน

พื้นที่: 12 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
เทศบาลนคร

การเลือกตั้ง : ทางตรง

วิถีใหม่

เทศบาลจึงจัดโครงการ "การอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ (อสร.)" ขึ้น ในปี 2542 เพื่ออบรมผู้นำนักเรียนให้สามารถดูแลสุขภาพของตนเอง และถ่ายทอดสู่ครอบครัวและเพื่อนนักเรียนได้

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- กำหนดหลักสูตรของการอบรม 2 วัน/รุ่น รุ่นละ 100-150 คน จัดอบรมประมาณ 1-2 รุ่น/ปี คิดจำนวนตามสัดส่วนของ อสร.: นักเรียนทั้งหมด = 1: 60 โดยคัดเลือกผู้เข้าอบรมจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับเยาวชน (Self Care) ที่มีความรู้ความสามารถและได้คะแนนทดสอบดี เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็น อสร. โดยเชิญครู พยาบาล ครูประจำชั้นเข้าร่วมสังเกตการณ์ขณะอบรม และหลังจากได้รับการอบรมแล้ว อสร.จะนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้เพื่อนนักเรียน และนักเรียนจะถ่ายทอดให้กับผู้ปกครอง และมีการลงคู่มือบันทึกเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กร่วมกัน และนำมาส่งให้อาจารย์ประจำชั้น
- การจัดอบรม อสร. มีหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ใช้รูปแบบกระบวนการกลุ่มและเทคนิคการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participatory Learning หรือ P.L.) โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 10-12 คน หมุนเวียนตามฐาน 8 ฐาน มีเนื้อหาที่ให้ความรู้แก่นักเรียนดังต่อไปนี้คือ
 - คนเก่งฟันสวย
 - เด็กสดใสห่างไกลยาเสพติดและโรคเอดส์
 - อยากรู้ต้องบัญญัติ 10 ประการ
 - เรียนรู้ ดูแลตนเอง
 - พยาบาลรุ่นจิ๋ว
 - เด็ดโศสมวัย
 - ภัยร้ายใกล้ตัว
 - หมอน้อย
 - ฉลาดกิน ฉลาดเลือก

- ตรวจตา ตรวจหู หนูทำได้
3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ต จำนวน 5 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาลบ้านบางเหนียว โรงเรียนเทศบาลปลุกปัญญา โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง โรงเรียนเทศบาลเมืองภูเก็ต และโรงเรียนเทศบาล เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการ และร่วมกันกำหนดวันอบรมและจัดหลักสูตรการอบรม

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. งบประมาณของเทศบาล ในปี 2542 จำนวน 40,314 บาท เพื่อเป็นค่าจัดทำเอกสาร และคู่มือเพื่อใช้ในการอบรม 2. งบประมาณของเทศบาล ในปี 2543 จำนวน 61,873.54 บาท 3. งบประมาณของเทศบาล ในปี 2544 จำนวน 32,837.40 บาท 4. งบประมาณของเทศบาล ในปี 2545 จำนวน 43,763.34 บาท 5. งบประมาณของเทศบาล ในปี 2546 จำนวน 43,130 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. เอกสาร คู่มือที่ใช้ประกอบการอบรม ประมาณ ปีละ 120 ชุด
บุคลากร	1. หัวหน้าทีม (แพทย์ประจำกองสาธารณสุข) เป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในภาพรวม จำนวน 1 คน ทำงานวันและเวลาราชการ 2. พยาบาลประจำกองสาธารณสุข ทำหน้าที่ดูแลทีมงาน และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ทีมงาน พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินงาน จำนวน 5-6 คน ทำงานทุกวัน 3. ลูกจ้างของโครงการ ทำหน้าที่ติดตามการดำเนินงาน พร้อมทั้งทำงานร่วมกับพยาบาล จำนวน 3-4 คน ทำงาน 3 วัน/ การอบรม 1 ครั้ง

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
พฤศจิกายน 2541	- หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุข มีแนวคิดที่จะจัดทำโครงการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ (อสร.) ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับเยาวชน (Self Care) - จัดทำร่างโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ในกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุข/ กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม
ธันวาคม 2541	- เสนอโครงการแก่ที่ประชุมสภาเทศบาล เพื่อร่วมวางแผนการดำเนินการ และที่ประชุมอนุมัติให้จัดทำโครงการ - แต่งตั้งคณะทำงานของโครงการ	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/ สมาชิกสภาเทศบาล
กุมภาพันธ์ 2542	- ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดเทศบาล 5 แห่ง เพื่อร่วมกำหนดวันอบรม และจัดหลักสูตรการอบรม	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
มีนาคม 2542	- ประชาสัมพันธ์แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/ โรงเรียนในสังกัดเทศบาล 5 แห่ง

พฤษภาคม 2542	- คัดเลือกนักเรียนที่ผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับเยาวชนที่มีคะแนนการทดสอบอยู่ในเกณฑ์ดี เพื่อเข้ารับการอบรม อสร. - จัดอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ ปีละประมาณ 1-2 รุ่น รุ่นละ 100-150 คน ใช้เวลา 3 วัน โดยมีวิทยากรจากศูนย์บริการสาธารณสุขเป็นผู้ให้ความรู้และควบคุมการอบรม และเชิญครูพยาบาล/ครูประจำชั้นเข้าร่วมสังเกตการณ์	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/ โรงเรียนในสังกัดเทศบาล 5 แห่ง
มกราคม 2543	- ประเมินผลการจัดกิจกรรม และติดตามผลการดำเนินงาน	พยาบาลประจำกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/ ครูพยาบาล
มกราคม 2543	- สรุปผลการดำเนินงาน	พยาบาลประจำกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

โรงเรียนในสังกัดเทศบาล 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบ้านบางเหี้ยว, โรงเรียนเทศบาลปลูกปัญญา, โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง, โรงเรียนเทศบาลภูเก็ต และโรงเรียนเทศบาล

ให้ความร่วมมือในการจัดโครงการอบรมผู้นำเยาวชนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน และติดตามผลการดำเนินโครงการอย่างใกล้ชิด

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. เด็กและเยาวชนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลมักมีปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะโรคติดต่อต่างๆ เช่น โรคหวัด โรคเหา และโรคผิวหนัง เป็นต้น
2. การอบรมการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล (Self Care) เป็นการอบรมเฉพาะกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างเด็กฯ ในโรงเรียน ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องที่ก่อให้เกิดการตื่นตัวด้านสุขภาพระหว่างเด็กนักเรียนด้วยกัน และระหว่างเด็กนักเรียนกับผู้ปกครอง

หลังการดำเนินการ

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เคยผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพตนเอง (Self Care) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประมาณ 120 คน /รุ่น* (ดูตารางประกอบ) ปีละ 1-2 รุ่น ได้เข้ารับการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ (อสร.)
2. มีกิจกรรมเชื่อมโยงด้านสุขภาพระหว่างนักเรียนในโรงเรียน และระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง โดยที่ อสร.จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับการอบรมให้กับเพื่อนและรุ่นน้องในโรงเรียน นอกจากนั้นการจัดทำคู่มือตรวจสุขภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองทำให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ หมั่นตรวจดูแลสุขภาพนักเรียนมากขึ้น และมีการทำบันทึกร่วมกันเพื่อให้นักเรียนนำมาส่งครูประจำชั้น

3. นักเรียนในโรงเรียนทั้ง 5 แห่ง มีสุขภาพที่ดีขึ้น อัตราการเจ็บป่วยลดลง อัตราของเด็กที่เข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลลดลง

- ตารางแสดงจำนวนผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ (อสร.)

ครั้งที่ 1 2542	ครั้งที่ 2 2543	ครั้งที่ 3 2544	ครั้งที่ 4 2545
107 คน (85.6%)	120 คน (100%)	118 คน (84.29%)	128 คน (90.78%)

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
ผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือกับโครงการอย่างสม่ำเสมอ ในการร่วมตรวจสอบสุขภาพเด็กและลงบันทึกในสมุดคู่มือสุขภาพร่วมกัน	พยายามให้นักเรียนกลับไปกระตุ้นผู้ปกครองมากขึ้นในการให้ความร่วมมือกับลูกหลานในการตรวจพยาบาลเบื้องต้น เช่น ต้องตรวจรับคู่มือทุกครั้ง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้นำ ความสามารถของบุคลากรของเทศบาลเมืองภูเก็ต การทำงานอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งเทศบาลและโรงเรียน ประกอบกับความต่อเนื่อง ความสม่ำเสมอในการดำเนินงานทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้มีความต่อเนื่อง เพราะได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายเป็นอย่างดี ทั้งผู้ปกครองนักเรียน และโรงเรียน นอกจากนี้ทางกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีแผนงานที่จะพยายามส่งเสริมให้โรงเรียนได้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมสุขภาพเพิ่มมากขึ้น โดยที่เทศบาลจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : แพทย์หญิงทัศนีย์ เอกวานิช
ตำแหน่ง : หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุข
หน่วยงาน : กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองภูเก็ต
ที่อยู่ : 52 หมู่ 6 ถนนนริศร ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
โทรศัพท์ : (076) 216 – 929, (076) 216 - 630

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2542

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลเมือง
สถานที่ตั้ง	52 หมู่ 6 ถนนนริศร ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
ขนาดพื้นที่	12 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายได้	684,000,000 บาท (ปีงบประมาณ 2546)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	1,044 คน 168 คน พนักงานท้องถิ่น 232 คน ลูกจ้างประจำ 644 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	74,147 คน
จำนวนครัวเรือน	18,751 ครัวเรือน
ประชากรแฝง	16,000 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	47,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	เทศบาลเมืองภูเก็ต มีเขตการปกครอง 2 ตำบล ทิศเหนือและทิศตะวันออกติดกับตำบลลวัก้า ทิศใต้และทิศตะวันตกติดกับตำบลลวัก้า ภูมิประเทศในเขตเทศบาลภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม ทิศตะวันออกติดชายทะเล ทิศเหนือเป็นเนินเขา มีคลองไหลผ่านตัวเมืองออกทะเล ในเขตเทศบาลที่เป็นเมืองเก่าเป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น เป็นย่านธุรกิจการค้า โรงแรมและสถานบันเทิงต่างๆ แต่ถนนในเขตเทศบาลค่อนข้างเล็กและแคบไม่สามารถขยายออกได้ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 75 นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 20 นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 4 นับถือศาสนาฮินดูและอื่นๆ ร้อยละ 1 ด้านเศรษฐกิจ เป็นแหล่งพาณิชย์กรรม และสถานประกอบการด้านบริการจำนวนมาก มีโรงแรมในพื้นที่มากถึง 64 แห่ง และมีอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดเล็ก ศักยภาพที่เอื้ออำนวยในการพัฒนา ได้แก่ 1. เป็นเมืองที่มีระบบบริการขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยได้มาตรฐาน 2. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการศึกษาดี 3. ประชาชนมีความรู้ การศึกษาดี มีความสนใจในการเมือง 4. มีวิถีชีวิตที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้ดี มีการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์/ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม 5. เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการบริการ